

SALANGEN KOMMUNE

Sentraladministrasjon

Vår dato:

13.01.2012

Vår ref.:

11/406 - 112/12

Arkiv: F30

16 JAN 2012

Saksbehandler, dir. telefon:

Johnny Sagerup, 77172009

Deres ref.:

Justisdepartementet
Innvandringsavdelingen
Pb. 8005 Dep
0030 Oslo

HØRINGSUTTALELSE NOU 2011:10 I VELFERDSSTATENS VENTEROM

Som Driftsoperatør og for Sjøvegan statlig mottak ønsker Salangen kommune å levere følgende kommentarer til forslagene i NOU 2011:10.

Først vil vi gratulere utvalgets medlemmer med en omfattende og objektiv gjennomgang av dagens mottakssystem og faglig tilnærming til løsninger som er presentert. Vi sier oss enig i mange av de forslagene som presenteres i NOU 2011:10.

Innledningsvis:

Vi applauderer utvalgets kobling mellom begrepet velferdsstaten og tilbud til asylsøkere. Asylsøkere er personer som midlertidig har behov for bistand, eventuelt i midlertidig krise, men "asylsøkere" er ikke en diagnose. Tilbudet i mottaket burde tilnærme normale tilstander som gjelder for den øvrige befolkning, "forsterke normalitet", siden mange beboere statistisk sett har fått innvilget beskyttelse eller opphold på humanitære grunner.

Vi ser stor forbedringspotensial i å effektivisere flere oppgaver enn foreslått i NOU. Utvalget foreslår (side 19) at staten overtar ansvaret for mottaksfase Transitt og Utreise med begrunnelse i "kontroll".

Salangen kommune mener at forslaget burde gått lengre il å inkludere drift av avdelinger for enslige mindreårige (EMA) for å sikre at alle EMA 15-18 år opplever samme grad av rettsikkerhet og omsorgstilbud. Staten, etter vårt syn, forsømmer ansvaret for den mest potensielt utsatte gruppen som staten faktisk har forpliktet seg å beskytte. Tilbudet bør forankres innenfor UDI system, ikke BUF-etat.

Eksempel på effektivisering kan være;

Salangen kommune anbefaler at følgende oppgaver burde sentraliseres:

- UDI utleverer D-nummerere til beboere som tildeles til ordinært mottak, allerede i transitt.
- UDI utleverer Bankakseptkort og har ansvaret for utbetaling av ytelser. I dag overlates denne oppgave til hvert enkelte mottak med påfølgende opplæring, kontroll og tilsyn av hvert enkeltmottak. (Viser til Britisk forsvaret som sentraliserte sin lønns arbeid i 1977 ifm forsvarets personale over hele kloden).

Utvalget anbefaler at beboer kan motta ytelser også ved egen etablering.

Salangen kommune mener at dette er veldig fornuftig, tillatter at individer beholder selv mer ansvaret samt åpner for et mer variert og tilpasset botilbud. Forslag vil øke fleksibilitet ift

hvor mange plasser UDI/DRO må skaffe/tilby. Diskusjon rundt administrering/kontroll/kommunikasjon/standard blir interessant.

Rettsikkerhet:

Salangen kommune mener at alle asylvedtak fattes av UDI og UNE må være gjennomførbare. Saksbehandler må sikre at vedtaket sørger for bevegelse og ikke at beboerne blir stående på stede hvil i mottaket, eventuelt på ubestemt tid.

Salangen kommune mener at EMA må plasseres på et statlig omsorgstilbud etter paragraf i barnevernsloven. På den måten ble det et lovbrudd å lokke EMA bort fra mottakene. I dag er det ikke ulovlig for familier evt helt fremmede personer, å lokke ungdommene bort fra asylmottak. Vi har flere eksempler hvor mottak, barnevernet, politiet, UDI m.flere (både lokalt og nasjonalt) har samarbeidet for å hindre slikt, uten å lykkes.

Taushetsplikt, informasjonsplikt, opplysningsplikt:

Utvalget foreslår statlig drift av transitt og utreisesenter mens vanlig mottak fortsetter å drives av tre forskjellige DRO grupper (privat, kommunalt og organisasjoner).

Salangen kommune mener at det må bestemmes hvilken rolle og funksjon mottaksansatte skal ha, uavhengig av eierforhold eller ansettelsesforhold. Alle ansatte må ha samme plikter, og det er ikke utenkelig at mottaksansatte bør spille en mer aktiv rolle ift informasjonsflyt mottak – UDI/UNE/PU, vi er tross alt ansatt i det statlige mottakssystem og er ikke ansett å være omsorgspersoner for majoriteten av beboere i mottak.

Kapittel 1 Utvalgets mandat, sammensetning og arbeid

Bakgrunn

Tilbud om innkvartering,

Salangen kommune mener at innledningen mangler diskusjon vedrørende sanksjoner. Mens asylsøkere har rett til tilbud om plass i asylsystemet sier utvalget ingenting om sanksjoner, overfor de som nekter å etterleve regler som er nødvendig for drift av mottaket. Vi snakker ikke om beboere som ”sliter” men beboere som utfører kriminelle handlinger eller beboere som utøver svært uønsket adferd. Drift av mottak er krevende, både ansatte og beboere har rett til både et trygt og meningsfylt miljø, de som nekter å etterfølge kravet til oppførsel bør miste tilbudet om plass.

Utvalget tar endelig ppgjør med fundament og kriterier for drift av mottakssystemet. Man har siden 1988 operert med ”normal botid på 12 måneder”, ramme for oppgaver, bemanning og økonomi beregnes deretter.

Salangen kommune mener at dette tidsperspektiv har aldri fungert. Det er nå på tider å legge til rette for virkeligheten. Ramme, oppgaver, bemanning og økonomi må justeres til et mer realistisk nivå. Vi har også blitt klokere siden 1988 og har mer kompetanse og innsikt ift utfordringer og behov.

Mål og hensyn

Salangen kommune savner fokus på krav til effektivitet, som ofte utløser behov for bedre samarbeid (gjennom god, kritisk gjennomgang som kan resultere i fornuftig og praktiske forslag).

Salangen kommune mener at det er fremdeles et stort forbedringspotensiale mellom de ulike aktører i mottaksverden, UDI – UNE – PU. Økt satsning på området retur, må gjenspeiles i andre aktører, ikke bare f.eks UDI/mottaket. Dette ved hensyn til plassutnyttelse, kostnader og legitimitet. (se også punkt over Taushetsplikt, informasjonsplikt, opplysningsplikt)

Fleksibilitet (herunder beredskap) og kompetanse

Utvalget beskriver virkelighet og dilemma mellom behov, kostnader og kompetanse.

Salangen kommune mener at man sannsynligvis ikke kommer unna opprettelse og nedleggelse av mottakene med påfølgende tap av kompetanse. Salangen kommune mener at staten må innføre rutiner hvor alle norske kommuner må ha utarbeidet en realistisk beredskapsplan for eks. opprettelse av asylmottak for å unngå unødvendig trenering på et kritisk tidspunkt.

Utvalgets forslag om opprettelse av Basismottak vil langt på vei sikre både kompetansenivå og ivareta god praksis. Samtidig mener utvalget at man skal videreføre dagens ordning med 3 (4) driftsoperatører: Private, organisasjoner, kommuner (staten).

Salangen kommune støtter utvalgets anbefaling og mener at tiden er moden for å opprette det som nå kalles for Basismottak.

Salangen kommune mener at diskusjon burde prioritere hvordan man skal gjennomføre oppbygging av nye mottaksansatte ift kompetanseoverføringer i neste omgang.

Basismottak: Denne oppgaven er egnet til kommunale driftsoperatører siden kommunale aktører er sjelden fleksibel nok til å opprette mottak i tider med store ankomster og behov for rask oppbygging.

Salangen kommune mener at UDI må også diskutere hvordan man kvalitetssikrer rask overføring av nødvendig kompetansen. Mottakene bør pålegges tilgang til videokonferanseutstyr som viktig redskap for opplæring samt sikrer for en felles oppfatning og felles forståelse.

Salangen kommune mener at UDI's adresseliste over asylmottak bør også inkludere webside. UDI må pålegge mottakene å opprette og vedlikeholde eget (og egnet) nettside, dette som redskap for transitt enheten og fordelingsansvarlig. Dette blir aktualisert ved innføring av større fleksibilitet i botilbud på hvert enkelt mottak.

Differensiering av tilbudet

Salangen kommune er stort sett enig med utvalget, men mener samtidig at det er mange fordeler med mottak med flere avdelinger. Et eksempel er mulig ofrer for menneskehandel. Det er mange fordeler med å utnytte synergieffekter mellom avdelinger og kan virke stigmatiserende for disse å bli plassert på eget "avdeling" særlig når grunnlag for mistanke er så diffus. Mange beboere har godt av en naturlig omgang med "normale" beboere.

Salangen kommune er imot opprettelse av separate mottak f.eks for kvinner. Dette er unormalt og vil evt ytterligere svekke nettverk til kvinner i familieforhold. Samtidig burde det være mulig å prioritere tildeling av familier til mottak med godt egnet botilbud (separate leiligheter) tilgang til barnehage plasser og nærheten til skoletilbud. Her er kanskje mottak på mindre plasser bedre egnet?

Løsning er tilstrekkelig kompetanse, variert bolig masse, nesten uavhengig av mottaksstørrelse. Beboere står sjelden på stede hvil under et mottaksopphold, EMA blir bl.a eldre. Det er ikke ønskelig at disse flytter til andre mottak når de fyller 18 år, samtidig er det viktig med progresjon, de skal ikke ta beslag på kostbar EMA plasser. Flytting fra EM avdeling til ordinær avdeling på samme mottak gjør at beboere beholder sitt nettverk, skoleplass osv.

Arbeid og bosettingsforberedelse

Salangen kommune mener at alle mottak skal ha like mye fokus på aktivitetsnivå i form av tilgang til fritidsaktiviteter, skoletilbud og arbeid, uavhengig av geografi.

Utvalget mener at det oppstår store konsentrasjoner rundt de store byene ifm tilgang til arbeid og studie. Få beboere har realistisk tilgang til studie under tidlig mottaksopphold og man kan stille spørsmål til lovlighet og kontroll over hvilke type arbeid asylsøkere får tilgang til i større byer.

Kommunenes medvirkning

Norges asylsystem har høstet over 20 års erfaring. *Salangen kommune mener* det må være mulig å vurdere, prioritere og premiere de kommuner som har vært positiv til etablering av en asylmottak og særlig disse som bidratt aktiv til å sørge for vellykket drift, også som Driftsoperatør. Det er et absolutt kriterium for vellykket drift at vertskommuner samhandler aktiv med UDI og driftsoperatør. Disse burde vurderes ifm utvelgelse av Basismottak.

Utvalgets mandat

Salangen kommune mener at det er naturlig at mottakssystemet i Norge vurderes opp mot andre lands praksis. *Salangen kommune mener* at Norges system i dag mangler vilje til å lære og effektivisere god praksis både fra utlandet, men særlig ift selvkritikk og konstruktiv forslag fra egne rekker. Et "top down" system er lite egnet til rask og effektiv utvikling og utvidelse. Det fins veldig mye kompetanse innenfor dagens system, synd at det ikke utnyttes bedre.

Kapittel 2 Utvalgets verdiforankring

Salangen kommune applauderer utvalgets beslutning om å tilnærme seg oppgaven gjennom verdiforankring. Oppbygging av et system som skal bistå personer i et midlertidig, og forhåpentligvis, forbigående transisjon eller potensiell krisepreget tilværelse, må forankres i en normale reaksjon fra myndigheten som tilbyr produktet. Tilbud, i form av omfang og innhold, må være i samsvar med universelle og anerkjente verdier. Mottaksopphold, tross dets usikkerhet, må kunne bedre fokusere på muligheter, uavhengig av opphold i Norge eller retur til hjemlandet. Hvis Norge skal lykkes med integrering så må man operere med samme prinsipper og grunnverdier allerede i mottakssystemet. Mottaket må ses som et springbrett til noe bedre men ligne normaliteten i samfunnet.

Kapittel 3 Sammendrag

Pkt 3.1 og 3.2

Innledning / Saksbehandlingstid, botid og standard

Salangen kommune opplever at asylmottakene lever i en parallell verden. Mens mottakene styres av egne direktoratet er de direkte påvirket av krav og forventning fra andre hold. Mottakene har ansvar for å informere og involvere asylsøkere om Norge og velferdsstaten, mens de ikke oppnår fullverdig medlemskap. I neste øyeblikk krever IMDI og kommune-Norge at mange tiltak er gjennomført i mottak som betingelse for bosetting. I enkelte andre tilfeller er lovverket på plass, men realitet og praksis noe annet. Mao. gjennomgang av dagens mottakssystem og forbedringspotensial er sterk avhengig av helhetlig tenkning også på andre områder som direkte påvirke livet på mottakene. Effektivisering i asylavdelingene hvor personer for raskere opphold er avhengig av tilgang til bosettingsplasser i kommuner. Botid i mottaket vil ikke blir kortere for de som får avslag hvis ikke UNE behandler anken betydelig raskere enn i dag. Det må også diskuteres hvor lenge en asylsøker får lov til å anke

sin sak, og hvilke resurser Politiets utlendingsenhet har til å gjennomføre tvunget retur. Må politi gjennomføre oppgaven, hva med mottaksansatte fra Basismottak med midlertidig, begrenset og utvidet fullmakt? Mottakssystem har fått økende ansvarsoppgaver knyttet til retur, men det er avgjørende at det opprettes en forutsigbar flyt i mottak, stagnasjon er beboernes og ansattes største og vanskeligste utfordring.

Utvalget anbefaler tilbud om enerom for beboere som har vært i mottak i et år høres både fornuftig og bra, men når man tar høyde for at majoriteten av (voksne/familier) beboere er i mottak i minst et år (se forrige avsnitt) vil dette ha store konsekvenser for DRO, særlig for de største mottakene. UDI krever i dag en høyt prosentutnyttelse av kontraktfestete plasser og man opplever til tider vansker for å få godkjent bortfall. Mens vi kan viser til en direkte kobling mellom enerom/god bolig standard og færre konflikter vil dette være en utfordring å innføre og gjennomfører.

Utvalget anbefaler også at familier tilbys egne boligenheter.

DRO Salangen kommune er helt enig men stiller seg undrende til at dette ikke gjøres i dag. Sjøvegan mottak har regelmessig opplevde ledig leiligheter til familier mens familier blir samtidig overført til andre anlegg med mindre familievennlig tilrettelegging. Dagens system mangler kanskje systematisering?

Driftsoperatør / Basismottak

Utvalget ønsker at dagens tredelt type av driftsoperatør videreføres.

Salangen kommune er enig at de ulike DRO har hver sitt fortrinn. Utfordring blir å nå målet. Erfaring i dag er at private DRO er betydelig raskere enn kommuner å opprette nye plasser. Kommunens styrke er helhetlig og forhåpentligvis kvalitet, når mottaket først er etablert. Å tro at kommunene vil være raskere i fremtiden er lite realistisk, man bør vurdere hvilke oppgave som vil bedre passe til et kommunale DRO.

Salangen kommune mener at løsning kan ligge i at flere kommunale DRO får tildelt status som Basismottak. Kommunalt byråkrati er tungvint men ofte grundig når de kommer i mål. Samspill mellom en og samme kommune som er både vertskommune og DRO gir en bredere erfaring ift helhetlig tilnærming særlig knyttet til tilbud utenfor selveste mottak, skole, barnehage, helse, fritid. Erfaring burde veies tungt når man eventuelt vurderer opprettelse og drift av Basis mottak.

Staten, UDI og flere, bla. Salangen kommune, har tidligere argumentert for innføring av slik mottak med utvidet oppgaver, kompetanse mottak.

Salangen kommune støtte utvalgets forslag til opprettelse av Basismottak. Det vil være behov for å bedre definere hvilket kompetanse disse burde levere, både innenfor selveste drifts konsept (utvikling av god praksis) men også ift beredskap knyttet til opplæring i oppbyggingsfaser, noe som man har mange års (men mer tilfeldig) erfaring med. Oppgaver knyttet til selveste utreise etappe kunne også diskuteres. Sverige benytter vaktelskaper sammen med noen få polititjenestemenn. Bruk av personale fra Basismottak til slike oppgaver vil gi ansatte en unik mulighet for å utvide sin faglige horisont både ifm selveste transport men knytte kunnskap om disse land og evt oppfølging av retur perspektiv og prosjekter.

For å sikre best mulig resultat og fleksibilitet knyttet til Basismottak bør disse i all hovedsak legges til kommunale driftsoperatører.

Todeling – kontroll vs velferd / Enslige mindreårige

Utvalget foreslår et todelt system hvor staten selv driver innkvartering hvor kontroll kan gå på bekostning av velferd og trygghet. Konkret, foreslår utvalget at staten selv driver transitt og utreisesenter (Dublin-forordning). (Figur 3.1)

Salangen kommune stille spørsmål til hvorfor drift av enslige mindreårigeavdelinger i regi av staten er ikke foreslått? Stortinget og regjeringa har tidligere bestemt at alle EMA skal gis et betydelig bedre tilbud enn i dag (2005) og man kom halvveis ved å organisere EMA 0-14 under BUF-etat. *Salangen kommune mener* at omlegging av mottakssystemet vil være en fornuftig anledning å oppnå målsetting vedr EMA, dog innenfor eksisterende departementet. Videre mener vi at det nødvendigvis ikke trenger å være motsetning mellom mer kontroll vs velferd. Vår påstand er at mottaksansatte vil kunne gjøre et enda bedre arbeid ved tilgang til mer opplysning om den enkeltes sak og opplyst situasjon. Bl.a vil returarbeid kunne utføres fra et helt annet utgangspunkt. Salangen kommune mener at det er i dag for lite element av kontroll (og sanksjonsmulighet) innenfor dagens mottaksdrift.

Vi ser selvfølgelig utfordringer i å endre rollen til ansatte i statlig mottak. BUF-etat har løst dette ifm drift av sine institusjoner og det fins ingen konflikt mellom ansattes rolle ift voksne asylsøkeres situasjon, eks NAV. Mottaksansatte har ingen ”omsorgsansvar” for de alle fleste beboerne derfor burde dette være mulig, gjennom profesjonalisering av yrket, å tildele mottaksansatte nye roller hvor de utfører flerekontroll oppgaver. Dagens diskusjon med at man opererer med forskjellig form for taushetsplikt og diskusjon ift informasjons- og opplysningsplikt, burde være også avklart.

Utfordring for kommuner / Lovgivning og tilsyn

Utvalget mener at det er behov for større grad av lovregulering og foreslår innføring av egen lov om mottakstilbud.

Salangen kommune er enig i dette, både ift å bevilge midler til planlegging av etablering av statlig mottak men i forkant av dette, nødvendighet av å lovregulere dette arbeid vedr planlegging og regulering av drift. Dette arbeidet må avklares og utføres på et annen tidspunkt enn midt under økte ankomster, hvor staten opplever å være mer eller mindre tatt som gissel av enkelte kommuner og grupperinger.

Salangen kommune er enig med utvalget vedrørende at fylkesmannsembete skal gis ansvaret for tilsyn.

Salangen kommune er uenig med utvalget at bare et fylkesmannsembete skal gis nasjonal ansvar for tilsyn, dette arbeid bør forankres i eget fylke. Akkurat for samme årsak som nevnt tidligere, at under rask oppbygging og utvidelse av mottaksplasser vil det være naturlig og formålstjenelig at utfordringer knyttet til dette arbeid løses lokalt, hvor kunnskap er størst og man operere innenfor kjente rammer.

Privat innkvartering

Salangen kommune er enig i utvalgets forslag til utvidet mulighet å bo privat med ytelse. Utfordring blir å finne en god modell for å administrere ordningen. Faren vil være at mange vil ønske å flytte til sentrale byer hvor det er kanskje dårligst men dyreste botilbud og minst kontroll.

Sosiale tjenester

Det er naturlig at asylsøkere med spesielle behov skal behandles gjennom det lokale kommune apparat som er veletablerte og kompetent til å takle slike saker. Mange asylsøkere lider av at de bor tilfeldigvis på et mottak som ikke innehar nødvendig kompetanse på enkelte

felt og dagens ordning tillater at vertskommune kan unngå sine ansvar. Sett fra et verts kommunalt perspektiv er det kanskje ikke et spørsmål om vilje men mer om økonomi. Ved at utvalget foreslår at VKK justeres for å finansiere dette arbeid er naturlig.

Identifisering

Identifisering av sårbare personer med spesielle behov er svært viktig. Norge mangler i dag systemer som både identifiserer og bistår disse menneskene.

Salangen kommune er enig med utvalgets forslag til å styrke helsetjenester i transittfasen, men undrer hvorfor forslag ikke inkluderer styrking på ordinær mottaksnivå i tillegg?

Erfaring viser at mens man raskt kan identifisere personer med tydelig fysiske skader er det tid-og resurskrevende å kartlegge og konstatere at noen av skadene skyldes f.eks

krigshandling eller tortur. Svært mange personer vil i tillegg ikke åpne seg og informere om sine spesielle behov før de har ankommet ordinær mottak og fått tillitt til noen fagperson.

Salangen kommune opplever dagens situasjon hvor EM transitt har ekstra ressurser i form av et MH team kan identifisere noen, men ikke alle saker. Samtidig er ikke ordinær EM avdeling tildelt ekstra midler for å håndtere disse til tider svært komplekse saker. Mao. MH team identifisere mulig ofre mens EM avdelinger ikke har ressurser til å følge opp. Ordinære avdelinger må tildeles ekstra ressurser ikke bare flere oppgaver.

Punkt 3.3 Utvalgets forslag til organisering av mottaksapparatet

Transittmottak

Salangen kommune vurderer det som uheldig at samtlige transittenheter er lokalisert i Østlandsområdet. Videre at kompetanse blant transittpersonalet må forbedres.

Asylsøkere som omfattes av Dublin forordningen og bør ikke tildeles videre til ordinært mottak.

Asylsøkere som utgir seg for å være EMA og omfattes av Dublin forordningen, bør aldersvurderes strengere enn andre siden svært mange Dublinere blir plassert på EM avdeling, men etter nærmere dialog med PU viser det seg at de er faktisk registrert som god voksne i et annet land. Meget uheldig situasjon for reel EMA.

Salangen kommune vurderer Figur 3.1 slik at man har tegnet modellen med utgangspunkt i kontroll og mener at avdelinger for EMA og Basismottakene burde også drives av staten.

Ordinære mottak

Salangen kommune er enig om at dagens ordning med forskjellig type DRO og bruk av sentraliserte og desentraliserte plasser. Ved i tillegg å åpne for privat innkvartering (se 3.2) med ytelser vil man oppnå et optimalt spekter hvor man kan langt på vei snakke om tilrettelegging på individuelt nivå.

Utvalget anbefaler at dagens ordning med FA videreføres men det ligger et klart behov for enten flere FA plasser eller tilgang til mere ressurser på ordinært mottak. Antall FA plasser må utvides fortløpende i takt med høyere ankomster. Utilstrekkelig å øke med 20 FA plasser når ankomster er 3 doble!

Basismottak

Salangen kommune er enig i utvalgets forslag om opprettelse av en ”grunnstamme”.

Se punkt over ”Driftsoperatør / Basismottak.

Privat innkvartering

Salangen kommune er enig i utvalgets forslag til utvidet mulighet å bo privat med ytelser. Utfordring blir å finne en god modell for å administrere ordningen. Faren vil være at mange vil ønske å flytte til sentrale byer hvor det er kanskje dårligst men dyreste botilbud og minst kontroll.

Alternativ mottaksplassering

Salangen kommune er enig. Gjelder særlig for asylsøkere eller familier med stor fysisk eller psykisk behov, men også veldig unge eller umoden individer. Tilrettelegging for mer trygg og normale bo- og livskvalitet vil forbedre situasjon i motsetning til opphold innenfor ramme av statlig mottak, som kan ofte forverre situasjonen for den enkelte.

Utreisesenter for personer som skal overføres til annen stat i Dublin samarbeid

Salangen kommune er enig. Plassering av Dublin saker på ordinær mottak burde unngås. Dyrt og unødvendig arbeid samt at beboerne aner håp!

Punkt 3.4 Oversikt over utvalgets anbefalinger**Pkt 3.4.1 Organisering og rammer****Plassering i forvaltning**

Salangen kommune er enig med utvalget med et unntak.

Salangen kommuner mener at omlegging av mottakssystemet som foreslått i NOU vil være en naturlig anledning for staten selv å overtar drift av avdelinger for EMA 15-18 år.

Eablering

Salangen kommune mener at konkurranseutsettelse bør diskuteres, særlig i lys av at den eksisterende anskaffelses prosess er til hinder for samarbeid og bred utvikling driftsoperatørene og mottakene i mellom.

Driftsoperatørene

Utvalget anbefaler en videreføring av dagens praksis med at det fremtidige mottakssystem skal bestå av tre typer driftsoperatører, privat, organisasjoner og kommuner, med en ca tredjedel hver. (Samtidig foreslår utvalget at staten selv skal drive mottak, det blir 4?). Utvalget ønsker at kommuner og organisasjoner skal sikre sine andel av oppdraget. *Salangen kommune mener* at man må se på hvilke oppgaver som passer best til disse to organisasjoner. Private DRO har viste seg å være mye raskere i stand til å møte statens behov under oppbygging. Kommuner f.eks med sine innbygd og omfattende beslutningsprosesser, ofte er svært treg men kommer godt og grundig etter tid. Spørsmål må være, er det mulig å øremerke forskjellig type mottak, som krever en mer helhetlig og omfattende drift, og tildeler de til kommunale driftsoperatører? Eks. EM avdelinger, større antall Basismottak?

Vertskommunene

Salangen kommune er enig med utvalget men mener at det er underlig at vertskommuner med Forsterket avdeling tildeles betydelig mer i VKK enn vertskommuner med avdelinger for enslige mindreårige. Drift av EM avdelinger påføre en vertskommune betydelig ekstra

juridiske forpliktelser (bl.a innenfor barnevern, hjelpeverge) en drift av FA.

Basismottak

Utvalget anbefaler opprettelse av Basismottak. Man har tidligere vurdert behov for slik, under tittel kompetanse mottak.

Salangen kommune er enig i forslaget, men mener opprettelse burde ses i lys av målsettinger (nevnt tidligere) vedrørende å sikre flere kommunale driftsoperatører. Nemlig at aktive og erfarene kommuner burde fått tildelt Basismottak. Dette vil være formålstjenelig hvis man i følge utvalgets målsetting at "*basismottak gis et særskilt kompetanseutviklings- og formidlingsoppdrag*". Staten vil for en mye mer rasjonal forståelse for drift, utfordring og muligheter å raskere implementere nye praksis enn hvis Basismottak drives av andre DRO. Opplæring av nye ansatte gjennom bruk av moderne teknologi (eks. videokonferanse) burde ligge som et oppgave til Basismottak.

Bemanning, kompetanse, roller

Staten må først bestemme hva et mottak er i dag, hvorfor det har utviklet seg til å være slik og tildele oppgaver som er realistisk å gjennomføre.

Utvalget har f.eks nevnt begrep kontroll i flere anledninger, men begrenset bemanning til dag, ettermiddag og kveld. Vi tolker dette slik at man ikke ser nødvendighet av bemanning på natt eller i helgen? Samtidig pålegger staten DRO å ivaretar sikkerhet til, bl.a enslige kvinner. Salangen kommune mener at det finness betydelig kompetanse i dagens mottakssystem men at det tildeles nye oppgaver i kontraktsperioden, uten hensyn til behov for nye kompetanse, endre bemanning og kanskje nye roller?

Salangen kommune støtter utvalgets forslag om at tilsynsansvaret bør legges til fylkesmannsnivå, men vil presisere at vi mener eget fylkesmannsembetet, for Salangen, Fylkesmann i Troms..

3.4.2 Tilbudet

Innkvartering

Salangen kommune mener at eget boenhet til familier bør være et absolutt krav. (se www.salangen.kommune.no / Sjøvegan mottak).

Utvalget foreslår at enslige beboere bør få enerom etter et års botid er bra men vil være en utfordring for mange mottak. Salangen kommune håper at UDI og særlig UNE evt PU intensiverer sitt arbeid å behandle asylsøknadene, beslutte og iverksette beslutning slik at man kan begrense antall beboere som befinner seg i mottak etter et år. Salangen kommune erfarer at boligstandard er uvesentlige når eks familier blir værende i mottak fem - seks år. Utvalget mener at det ikke bør innføres konkrete minstestandard for innkvartering, men i punktet rett under at det bør fastsettes retningsgivende normer for fellesarealer?

Salangen kommune opplever at krav i dag er tydelig og at bl.a tilsyn vil påse at standard opprettholdes. Variasjon i botilbud må variere når man baserer hele system på dagens ideologi og organisering.

Salangen kommune etterlyser sanksjonsmuligheter overfor beboere som ikke ønsker å tilpasse seg mottakets tilbud. Det må være mulig for beboere å miste mottakstilbud pga vold, hærverk osv.

UDI bør ta mer hensyn til familierelasjoner ifm tildeling til ordinært mottak. Det er lite fornuftig at asylsøkere blir tildelt mottaksplasser i en fjern region når man allerede har kartlagt at søkeren har veldig nær slekt i Norge. Ved ankomst til ordinært mottak bruker man unødvendig tid og resurser på ankomstfasen som oftest resulterer i en flyttesøknad som

innvilges. Unødvendig frustrasjon for både beboerne og ansatte og merarbeid og kostnader burde unngås.

Økonomi – drift, ytelser og tilskuddordning

Salangen kommune er enig med utvalget på dette punkt men samtidig ønsker at nivået på ytelser kan innholde insentiver til å bidra, både i form av deltakelse på obligatorisk oppgaver men også premiere de som vil yte mer.

Staten ved UDI, burde ha ansvaret for tildeling av ytelser ved utdeling av bankkort i transitt for beboere som skal fordeles til ordinære mottakene. Videre at UDI (evt på regionkontornivå) utbetale ytelsene.

I dag opererer de alle fleste mottak med å utbetale ytelser via bankkort system. Utbetaling genereres elektronisk og krever ikke regelmessig oppmøte 01. og 16. Mao. dette arbeid utføres fysisk utenfor mottakskontor. Videre at det brukes mye tid til kontroll av slike transaksjoner imellom UDI – mottak. UDI burde utføre oppgaven selv, her er det mye resurser å spare.

Beboermedvirkning

Salangen kommune er enig i utvalgets vurdering (men se forrige punkt vedrørende premiering)

Identifisering av sårbare personer/ Helsetjenester

Se punkt over "Identifisering".

For å ivaretar beboernes spesielle behov er det viktig at det opprettes gode og adekvat flyt av viktig og relevant informasjon særlig mellom transitt og ordinære mottak. Viktig at informasjon er skriftliggjort og kan ordnes ved bruk av samtykke. Dagens ordning med muntlige overlapping av viktig informasjon (f.eks mellom MH Teamet og mottaksleder) ligner lite på kvalitetssikring av vesentlig informasjon.

Antall FA plasser må utvides i takt med behov.

Salangen kommune anbefaler at asylsøkere tildeles D-nummeret allerede i transitt slik at de/mottaksansatte/helsesektor ikke opplever unødvendig frustrasjon ifm registrering og utgiftsdekning. Erfaring viser at det kan ta 4 – 6 uker for å skaffe D-nummer, dette arbeidet bør utføres på tidligst mulig tidspunkt.

Barn

Utvalget anbefaler at asylsøkere i alderen 16 – 17 år gis rett til videregående utdanning.

Viser til høringsuttalelse fra Sjøvegan videregående skole på dette punktet.

Salangen kommune vil poengtere at de alle fleste beboere på EM avdeling er 17+ og skole rett bør utvides til 18, minst. Målet må være å gi ungdommer en tilstrekkelig utdanning, dette vil naturligvis ta tid og burde ikke nødvendigvis knyttes alene til alder.

Salangen kommune støtter utvalgets forslag om å utvide barnets rett til barnehageplass. Dette inkluderer barn i alderen 2 – 3 år. Barn er selvstendige individer og har spesielle behov ift oppvekst, uavhengig av foreldrenes situasjon. Salangen kommune mener at det vil være vanskelig for alle vertskommune å tilby et slikt tilbud, her er det viktig at UDI forbedrer sitt tilbud til mottak som har ledig kapasitet egnet for familier (ledig leiligheter og barnehageplasser)

Bo- og omsorgstilbudet for EMA over 15 år

Salangen kommune er enig med de fleste forslag fra utvalget, bl.a forslag til bemanningsnorm. Vi mener at det også bør settes maksimumstall for hvor stor EM avdeling bør være, alt etter botilbud. Erfaring viser at forslag maks 6 plasser pr leilighet er fornuftig.

Salangen kommune er undrende til forslag at "kommunal barnevernmyndighet bistår, som rådgivende instans, avdelinger med EM med utarbeidelse av oppfølgingsplaner for den enkelte beboer". Ved at dagens personale på EM avdelinger hovedsakelig er høyskole utdannet med bred erfaring fra arbeid med barn, rapportering, kartlegging osv. synes vi at barnevern burde bistå barn i mottak i andre felter en utarbeidelse av IK og TP.

Til orientering har EM har pdd krav til enerom.

Hjelpeverge funksjon bør profesjonaliseres.

Ansatte på EM avdelinger bør ha tilgang til betraktelig mer informasjon en pr i dag. Ansatte er tillagt omsorgsansvaret for individer vi vet lite om, verre, at andre vet mer!

Informasjon (om asylprosessen)

Salangen kommune er enig i utvalgets forslag. Vi opplever det som frustrerende at beboere ikke for tilstrekkelig informasjon om prosessen. Vi registrere at behandling av asylsøknader for EMA i første instans er betydelig kortere en tidligere. Vi håper at ASA kan utføre samme prosedyre for voksne og familier. Også, at UNE forkorte sin anke prosess betraktelig.

Krav til advokatens oppdrag og hvordan den skal utføres må innskjerpes. UDI bør registrere advokatens navn (når tildelt) på SESAM.

Mottaksansatte opplever det som frustrerende at de ikke har tilgang til samme informasjon som andre instanser ift EMA.

Aktivitet /Kvalifisering

Salangen kommune mener at det er svært viktig at man ligger til rette for normal aktivitetsnivå. Barn og ungdom skal på skolen og vi støtter utvalgets forslag om å lovfeste tilbudet. Samtidig, må det stimuleres (gjennom tilgang til resurser og økonomi) til en mer varierte skole og aktivitets tilbud for voksne som inkludere en kombinasjon av skole og praktisk rettet aktiviteter mer rette mot arbeidsmarkedet. Erfaring med kvalifiseringstiltak knyttet til returarbeid har vist at dette er både svært ønskelig og mulig.

NAV må pålegges og tildeles midler til slike aktiviteter.

Høringsuttalelse fra Sjøvegan videregående skole som har bl.a, ansvar for norsk og samfunns undervisning for alle fremmedspråklig i kommune. (asylsøkere, flyktninger og innvandrere)

VGS Uttalelse NOU 2011:10

Til kapittel 26 Barn

Til punkt 26.3.1 Skoletilbud

Utvalgets flertall anbefaler at asylsøkere i alderen 16 – 17 år gis rett til videregående utdanning. Sjøvegan videregående skole i Salangen har siden 1995 organisert opplæring for innvandrere og asylsøkere over 16 år på oppdrag for Salangen kommune. Tilbudet omfatter norsk kurs og grunnskoleopplæring for både asylsøkere og andre. Sjøveganmodellen er et begrep som ofte vises til i offentlige utredninger (bl.a Østberutvalget). Skolen har høy faglig kompetanse på opplæring av språklige minoriteter i grunnskoleopplæring for voksne og i videregående opplæring. Avbruddstallene er lave for denne elevgruppa.

Utvalget viser til at gjennomsnittsutgiften per elev i videregående skole er 132 500 kroner. Utvalget tar ikke med i sin vurdering at asylsøkere i alderen 16 – 17 år ikke nødvendigvis bor på et mottak der det er en videregående skole. I grisgrendte strøk må mange ungdommer flytte på hybel når de begynner på videregående skole, hvilket medfører en betydelig kostnad. I tillegg er reisekostnader til skoleskyss høye i distriktene.

Salangen kommune er enig med medlemmet Gran om at kostnader ved videregående opplæring for asylsøkere i alderen 16 – 17 år må fullfinansieres av staten.

Utvalget vurderer i liten grad grunnskoletilbud for asylsøkere i alderen 16 – 18 år. Det statlige tilskuddet som dekker grunnskole for asylsøkere (kap 225 post 63), omfatter også ungdom i alderen 16 – 18 år som ikke har utdanning tilsvarende norsk grunnskole, men denne gruppen har ikke rett til slik opplæring. Salangen kommune mener at asylsøkere i alderen 16 – 18 år gis rett til grunnskoleopplæring. Som det vises til i utvalgets redegjørelse, har et svært høyt antall asylsøkere i alderen 16 – 18 år mangelfull grunnskoleopplæring fra sine hjemland. Inntak i videregående opplæring krever gjennomført grunnskoleopplæring, så utvalgets anbefalingen om rett til videregående opplæring tilsier at aldersgruppa også gis rett til grunnskoleopplæring.

I tillegg ønsker Salangen kommune å påpeke at det statlige tilskuddet som dekker grunnskole for asylsøkere i mottak (kap 225 post 63) blir tilsvarende tilskuddet som dekker opplæring for barn i omsorgssenter. Vi ser ingen faglig relevante argument for at tilskuddet for barn i omsorgssenter skal være dobbelt så høyt som tilskuddet for barn i asylmottak slik det er i dag.

Salangen kommune ønsker å foreslå asylsøkere i alderen 16-18 år får sin opplæring på en videregående skole. Det er ikke noe i veien for å organisere grunnskoleopplæring for 16-18 åringer og lokalisere dette til en videregående skole, jfr. Sjøveganmodellen <http://grosalangen.wordpress.com/>.

Høringsuttalelse fra Miljøtjenesten som har omsorg for bosatt EM i Salangen kommune. Miljøtjenesten er organisert under barnevernet.

Til kapittel 27.5 Omsorg tilbudet til Enslig mindreårige etter bosetting i kommunen
Miljøtjenesten EM støtter utvalgets vurderinger.

Kommentar til punkt 27.7

Miljøtjenesten EM støtter utvalgets anbefaling. Men vil belyse nødvendigheten av tilsyn og at dette tilsynet skal tilfalle fylkesmann i det aktuelle fylket.

Til kapittel 29.1.10

Miljøtjenesten EM støtter utvalgets anbefaling.

Til kapittel 30.5

Miljøtjenesten EM støtter utvalgets anbefaling

Salangen kommune ønsker med dette utvalgets videre arbeid lykke til og melder at vi er interessert å samhandle videre med departementet i å videreutvikle mottakssystem.

Med vennlig hilsen

Johnny Sagerup
Kommunesjef